*Шепель Ю. О.,**доктор філологічних наук, професор,
академік Академії наук вищої освіти України,
професор кафедри перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара*

ЩОДО ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ З РОСІЙСЬКОЇ СКЛАДНИХ ПІДРЯДНИХ РЕЧЕНЬ (У ПЕРЕКЛАДІ ПОВІСТІ М. В. ГОГОЛЯ «ТАРАС БУЛЬБА» А. ХУТОРЯНОМ)

Анотація. Переклади з російської мови українською сьогодні є вкрай актуальними, адже пріоритетним в них є питання передачі українською мовою не лише змісту, ідеї, мегаобразу оригіналу, але й оптимальне відтворення різних мовних засобів. Складні синтаксичні конструкції у повісті «Тарас Бульба» М. Гоголя у перекладі А. Хуторяна не знайшли належного висвітлення у мовознавчій літературі. Отже, ця тема потребує детального розгляду на рівні компаративного аналізу складних синтаксичних засобів. Мета статті полягає у дослідженні та лінгвістичному аналізі складних синтаксичних конструкцій. Завдання, які ставить автор, – виявити структурні типи речень у повісті М. Гоголя та у перекладі А. Хуторяна; проаналізувати синтаксичну структуру речення; описати функцію складних речень в оригіналі та перекладі. Об'єктом опису є твір М. Гоголя «Тарас Бульба» та його переклад А. Хуторяном. Предметом розгляду стали складні синтаксичні конструкції. Наукова новизна статті полягає в тому, що в ній послідовно досліджуються складні речення різних структурних типів як першоджерела, так і тексту перекладу. У статті описані різні структурні типи складних речень, які ми маємо у першо- / друготворі. Аналізуються синтаксими як засіб відтворення повної характеристики того чи іншого предмета або явища, відображення деталей, надання йому особливої ваги тощо. Показано, що М. Гоголь використовує всі можливі синтаксичні структури, зокрема й ускладнені складні речення: складні речення з безсполучниковим однотипним і сполучниковим сурядним зв'язком, складні речення з безсполучниковим (однотипним і різнотипним) і сполучниковим підрядним зв'язком; складні речення з сурядним і підрядним зв'язком; складні речення з сполучниковим і безсполучниковим зв'язком мішаного типу. Помітну групу у повісті становлять речення з безсполучниковим і підрядним зв'язком, до складу якого уведено компоненти однорідності та відокремлення. Різні форми ускладнення складних неелементарних синтаксичних конструкцій репрезентують глибинність, почуттєвість, мислення письменника, розкривають особливості його ідіостилу. Адекватний переклад підкреслює творчу манеру письма як автора, так і самого перекладача.

Ключові слова: складні синтаксичні конструкції, речення, синтаксис, мовознавство, дієприкметник, дієприкметник, переклад, оригінал, синтаксичні одиниці, неелементарне речення, компаративістичний аналіз.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Мова покликана відігравати важливу роль у нашому житті. Вона невід'ємний елемент будь-якого суспільства, а тому є важливим фактором у його розвитку. Мова є духовним запові-

том, що передається від одного покоління до іншого. Вона є не менш складною та багатогранною структурою, аніж наше життя, є максимально наближеною до об'єктивної дійсності, тому в ній є безліч засобів відображення та увиразнення.

Мова на певному етапі розвитку яскраво відбивається в літературі цього періоду. До найбільш відомих сторінок історії як української, так і російської літератури XIX сторіччя належить творчість М. Гоголя. Це геніальний всесвітньо відомий письменник-мислитель, який збагатив не тільки російську, але й українську культуру, поширив сковородинівську філософсько-екзистенційну традицію, підготував духовний ґрунт для появи титанічної постаті Ф. Достоевського. Завдяки Гоголю Україна стала відома у усьому світі.

Палітра творів М. Гоголя різностороння, складна і незвичайна. Така творча спадщина на могла не викликати інтерес у перекладацьких колах. Перекладені твори стали частиною національної літератури, сприяють її збагаченню. Завдяки перекладам значно поширюються літературні жанри й стилі, художні прийоми. Культурні та літературні взаємозв'язки між Україною та Росією діалогічні за своєю природою, але діалог культур дає право на участь у цих контактах чималих шарів культурно-мовних угруповань і тому він не можливий без перекладу. Переклад не тільки нова інтерпретація оригіналу; він представляє оригінальний текст по-новому, вводить його до іншої культурної системи, якій притаманні інші орієнтири. Отже, переклад живе в цій новій системі координат абсолютно самостійним життям, яке не завжди схоже на життя оригіналу.

Переклад належить до сфери генетичних контактів, оскільки підтримує зв'язки вітчизняної літератури з іншими літературами. Проте художній переклад має подвійну природу: з одного боку, він є продуктом міжлітературної комунікації, але в той самий час він багато в чому зумовлює та визначає її. Художній переклад виконує дві основні функції: інформативну і творчу. Художня література як мистецтво висуває перед перекладачем певні вимоги: необхідно не тільки розповісти, про що говориться у першотворі, передати його зміст, але й відтворити особливості творчої манери письменника, його світогляд. Для цього необхідно знати мову оригіналу в усіх найменших тонкощах і нюансах. Водночас треба глибоко знати життя країни, історію літератури, творчість автора загалом. Ще одна важлива умова, яка постає перед перекладачем, – це розуміння того, у якому співвідношенні знаходяться мови, уміння знати їх особливості.

Отже, переклад як процес – це не просто інтерпретація першотвору, а справжня творчість. Особливе місце серед

перекладів художніх творів відведено перекладу прози. Творам М. Гоголя приділяють особливу увагу, адже вони мають відбитки виразної національно-історичної культури та ментальності. З-поміж творчої спадщини М. Гоголя найбільше уваги перекладачі приділяють перекладу повісті «Тарас Бульба».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Повість по праву називають справжнім українським героїчним епосом. Вона багата і цікава структурною будовою та мовними особливостями. Саме з огляду на це повість була обрана для аналізу.

Сьогодні велика увага у мовознавстві приділяється дослідженню мовних особливостей та індивідуальних стилів письменників. Серед таких особливостей чи не найперше місце відводиться синтаксичним конструкціям як засобам художньої виразності. Однією з розгорнутих праць, що торкається синтаксичних конструкцій та їх характеристик, є «Сучасна літературна мова. Синтаксис простого ускладненого і складного речення» А.П. Загнітка [3]. Дослідження складних синтаксичних конструкцій спостерігаємо у розвідках І.Р. Вихованця [1], Н.В. Гуїванюк [2], М.У. Каранської [4], А.Т. Квашук [5], В.В. Коптілова [6–8] та інших.

Переклад складних синтаксичних одиниць близькоспоріднених мов потребує особливої уваги, адже ці синтаксичні засоби, будучи загальномовними, мають широкі стилістичні можливості. Особливості перекладу складних синтаксичних одиниць розглядаються в праці Н.К. Ктитарової «Теорія перекладу» [9]. Авторка розбирає питання перекладу синтаксичних конструкцій іменникового і дієслівного типу, з дієприкметниковими зворотами; збереження синтаксичної структури речення в процесі перекладу.

Актуальність теми. Переклади з російської мови сьогодні є актуальними, бо пріоритетними в них є питання викладу українською мовою не лише змісту, ідеї, мегаобразу оригіналу, але й оптимальне відтворення різних мовних засобів. Складні синтаксичні конструкції у повісті «Тарас Бульба» М. Гоголя у перекладі А. Хуторяна не знайшли належного висвітлення у мовознавчій літературі. Ця тема потребує глибокого розгляду на рівні компаративного аналізу складних синтаксичних засобів.

Мета статті полягає у лінгвістичному аналізі складних синтаксичних конструкцій. **Завдання**, які ми вирішуємо у цій статті, – викрити структурні типи речень у повісті М. Гоголя та у тексті перекладу А. Хуторяна, проаналізувати синтаксичну структуру речення з боку перекладацького підходу.

Об'єктом аналізу обрано повість М. Гоголя «Тарас Бульба» [10] та його переклад українською мовою А. Хуторяна [11].

Предметом дослідження є складні синтаксичні конструкції.

Виклад основного матеріалу. Однією з рис формування індивідуального стилю кожного майстра слова виявляється використання ним певних синтаксичних конструкцій, що позначається стилем письма, притаманним тому чи тому автору. Для М. Гоголя характерологічним є послідовне вживання складнопідрядних багатокomпонентних конструкцій.

Найбільшу групу в повісті М. Гоголя становлять складнопідрядні речення з послідовною підрядністю, переклад яких чиниться аналогічно оригіналу без зміни структури речення.

Розглянемо складнопідрядні багатокomпонентні конструкції з послідовною підрядністю, визначимо особливості їх перекладу:

рос. Окна в светлице были маленькие, с круглыми тусклыми стеклами, какие встречаются ныне только в старинных церквах, сквозь которые иначе нельзя было глядеть, как приподняв надвижное стекло. – *укр.* Вікна у світлиці були малень-

кі, з круглими тьмяними шибками, які трапляються нині тільки по старовинним церквах, крізь які інакше не можна було дивитися, як трохи піднявши насувну шибку;

рос. Гости поздравили и Бульбу, и обоих юношей и сказали им, что доброе дело делают, что нет лучшей науки для молодого человека, как Запорожская Сеч. – *укр.* Гості привітали й Бульбу і обох юнаків і сказали їм, що добре діло роблять, що нема кращої науки для юнака, як Запорізька Січ;

рос. А долее всех не ложился старый Тарас, все размышляя, что бы значило, что Андрея не было между вражьих воев [10, с. 250]. – *укр.* А найдовше не лягав старий Тарас, все роздумуючи, що б то значило, що Андрія не було між ворожим вояцтвом [11, с. 88];

рос. Но не приказал Тарас пить, пока не даст знаку, чтобы выпить им всем разом [10, с. 256]. – *укр.* Та не велів Тарас пити, поки не дасть знаку, щоб випити усім разом [11, с. 95];

рос. Да уже вместе выпьем за нашу собственную славу, чтобы сказали внуки и сыны тех внуков, что были когда-то такие, которые не постыдили товарищества и не выдали своих [10, с. 256] – *укр.* Та вже разом вип'ємо й за нашу власну славу, щоб сказали внуки й сини тих внуків, що були колись такі, які не посоромили товариства й не зрадили своїх [11, с. 95];

рос. И такие поминки по Остапу отправил он в каждом селении, пока польское правительство не увидело, что поступки Тараса были побольше, чем обыкновенное разбойничество [10, с. 283]. – *укр.* І такі поминки по Остапові справляв він у кожному селищі, поки польський уряд не побачив, що вчинки Тарасові були щось більше, ніж звичайне розбійцтво [11, с. 124].

Помітну групу у першоджерелі й перекладі становлять моделі складнопідрядного речення з однорідною підрядністю. Розглянемо їх:

рос. Нужно, чтобы он речами своими разодрал на части мое сердце, чтобы горькая моя участь была еще горче, чтобы еще жалче было мне моей молодой жизни, чтобы еще страшнее казалась мне смерть моя, чтобы еще больше, умирая, попрекала я тебя, свирепая судьба моя, и тебя – прости мое прегрешение, – святая божья мать! [10, с. 239]. – *укр.* Треба, щоб він словами своїми розшматував моє серце, щоб гірка моя доля була ще гіркіше, щоб ще більше жалко було мені мого молодого життя, щоб ще страшнішою здавалася мені смерть моя, щоб ще більше, вмираючи, дорікала я тобі, люта доле моя, і тобі, – прости мій гріх, – свята Божа Мати [11, с. 76];

рос. И слышал только в ответ Тарас Бульба, что Бородавка повешен в Толопене, что с Колопера содрали кожу под Кизикерменом, что Подсыткова голова посолена в бочке и отправлена в самый Царьград [10, с. 211]. – *укр.* І чув тільки у відповідь Бульба, що Бородавку повішано в Толопені, що з Колопера здерли шкіру під Кизикерменом, що Підситкову голову посолено в бочці й відіслано в самий Царгород [11, с. 43];

рос. Отчизна есть то, чего ищет душа наша, что милее для неё всего [10, с. 240]. – *укр.* Вітчизна є те, чого шукає душа наша, що миліше для неї над усе [11, с. 77].

Незначну групу в оригіналі і перекладі становлять речення з неоднорідною підрядністю, як-от:

рос. Если пан хочет, я даже скажу, отчего он перешел к ним [10, с. 244]; – *укр.* Коли пан хоче, я навіть скажу, чого він перейшов до них [11, с. 81].

рос. А наказным атаманом, коль хотите послушать белой головы, непригоже быть никому другому, как только одному Тарасу Бульбе [10, с. 252]; – *укр.* А наказним отаманом, коли

хочете послухати білої голови, не годиться бути нікому і нічому, як тільки одному Тарасові Бульбі [11, с. 90];

рос. Как градом выбивает вдруг всю ниву, где, что полновесный червонец, красовался всякий колос, как их выбило и положило [10, с. 260]; – *укр.* Як градом вибиває раптом усю ниву, де, мов щирозлотий червінець, красувався кожний колос, так їх вибило й поклато [11, с. 100].

Вживання такої моделі складнопідрядних речень визначає здебільшого монологі як в оригіналі, так і у перекладі. Через це мова того чи того персонажу значною мірою індивідуалізується. Ця модель складнопідрядного речення має особливу стилістичну вагу для максимального наближення мови персонажів до розмовного стилю мовлення. Далі приклад подаємо без порушення структури речень в обох мовах:

рос. Как только увидели казаки, что подошли они на ружейный выстрел, все разом грянули в семипядные пищали, и, не переставая, все палили они из пищалей [10, с. 259]. – *укр.* Як тільки побачили козаки, що підійшли вони на рушничний постріл, усі разом гримнули в семип'ядні пищалі і, не зупиняючись, усі довбили вони з пищалей [11, с. 99].

Такі синтаксичні конструкції увиразнюють художньо описуване явище, а іноді навіть набувають значення окремого образу. Структура речення при цьому не порушується під час перекладу.

У тексті перекладу спостерігаємо більше, ніж в оригіналі, моделей багатокomпонентних складнопідрядних речень з послідовною підрядністю. Ця особливість спричинена тим, що в повісті «Тарас Бульба» М. Гоголь тяжіє до використання моделей однокомпонентних складнопідрядних речень, а під час перекладу варто прибгати до їхньої заміни на багатокomпонентні моделі з послідовною підрядністю. *Пор.: рос.* У них были только длинные губы, за которые мог выдрать их всякий козак, носивший оружие [10, с. 197]. – *укр.* У них були тільки довгі губи, за яких міг наскубти їх усякий козак, що носив зброю [11, с. 29];

рос. Уже известно всем из истории, как их вечная борьба и беспокойная жизнь спасли Европу от неукротимых набегов, грозивших её опрокинуть [10, с. 199]. – *укр.* Уже відомо всім з історії, як їх вічна боротьба і неспокійне життя врятували Європу від цих невпинних наскоків, що загрожували їй зруйнуванням [11, с. 31].

рос. Месяц с вышины неба давно уже озарял весь двор, наполненный спящими, густую кучу верб и высокий бурьян, в котором тонул частокол, окружавший двор [10, с. 202]. – *укр.* Місяць з високості неба давно вже осявав весь двір, повний поснутих верб, і високий бур'ян, в якому потонув частокол, що оточував двір [11, с. 34].

У перекладеному тексті зафіксовано невелику кількість комбінованих синтаксичних одиниць, зокрема речень із однорідною супідрядністю та послідовною підрядністю. Такі речення сприяють розгортанню думки одночасно в двох напрямках: ушир, як при однорідній супідрядності, та вглиб, як при послідовній підрядності.

Багатокomпонентні складнопідрядні речення у першоджерелі та в тексті перекладу не характеризуються наявністю великої кількості простих одиниць у своїй структурі, про що свідчать наведені вище приклади. Типовим виявом складнопідрядних речень є дво- / трикомпонентні утворення.

Не часто трапляються чотирикomпонентні та шестикomпонентні синтаксичні одиниці: *рос.* В летописных страницах изображено подробно, как бежали польские гарнизоны из освобожденных городов, как были перевешаны бессовестные

арендаторы – жида; как слаб был коронный гетьман Николай Потоцкий с многочисленной своею армиею против этой непреодолимой силы; как разбитый, преследуемый, перетопил он в небольшой речке лучшую часть своего войска, как облегли его в небольшом местечке Полонном грозные козацкие полки и как приведенный в крайность польский гетьман клятвенно обещал полное удовлетворение во всем со стороны короля и государственных членов и возвращение всех прежних прав и преимуществ [10, с. 281]. – *укр.* На сторінках літопису змальовано докладно, як тікали польські гарнізони з визволених міст; як були перевішані безсовісні орендарі – жида; який слабкий був коронний гетьман Микола Потоцький з численною своєю армією проти цієї нездоланної сили; як розбитий, переслідуваний, перетопив він у невеличкій річці найкращу частину свого війська; як облягли його в невеличкому містечку Полонному грізні козацькі полки і як доведений до краю польський гетьман під присягою обіцяв цілковите задоволення у всьому від короля й державних чинів та повернення усіх колишніх прав і привілеїв [11, с. 122];

Периферійну позицію охоплюють невеликі за обсягом складнопідрядні речення, що містять еліптичні компоненти. *Пор.: рос.* На вершине обрыва видны были остатки плетня, обличавшие когда-то бывший город. Перед ним – широкие листы лопуха, из-за которого торчала лебеда, дикий колючий бодяк и подсолнечник, подымавший выше всех их свою голову [10, с. 231]. – *укр.* На верху кручі видно було рештки тину, які свідчили, що колись тут було місто. Перед ним широке листя лопуха, з-за якого стирчала лобода, дикий колючий будяк і соняшник, що підносив вище за всіх свою голову [11, с. 67].

Менше в оригіналі спостерігаємо конструкцій з препозитивними підрядними. Ця особливість передана також у тексті перекладу. *Пор.: рос.* Когда же поворотился он, чтобы взглянуть на татарку, она стояла перед ним, подобно темной гранитной статуе, вся закутанная в покрывало [10, с. 231]; – *укр.* А коли повернувся він, щоб глянути на татарку, вона стояла перед ним, як якась темна гранітна статуя, вся закутана в покрывало [11, с. 66];

Такий рух підрядних речень використовується і автором, і перекладачем для чіткого розмежування вихідного і змінного, більш актуального і менш актуального.

Незважаючи на типовий вияв досліджуваних речень у дво- / трикомпонентних моделях, вони часто є дуже об'ємними, що забезпечується різноманітним ускладненням формальної структури. Серед таких спостерігаємо передусім однорідні члени речення: *рос.* Из Сечи пришла весть, что татары во время отлучки козаков ограбили в ней все, вырыли скарб, который в тайне держали козаки под землею, избили и забрали в плен всех, которые оставались, и со всеми забранными стадами и табунами направили путь прямо к Перекопу [10, с. 251]. – *укр.* З Січі прийшла вість, що татари під час відсутності козаків пограбували в ній усе, викопали скарб, який у схові тримали козаки під землею, перебили й забрали у полон усіх, хто залишався, і з усіма забраними гуртами й табунами подалися просто до Перекопу [11, с. 89];

Часто ускладнюють речення відокремлені члени. Наприклад: *рос.* Коли уже на то пошло, то всякий ни во что ставит козацкую честь, позволив себе плюнуть в седые усы свои и попрекнуть себя обидным словом, так не укорит же никто меня! [10, с. 252]. – *укр.* Коли вже на те пішло, що всякий ні за що має козацьку честь, дозволивши плюнути собі в сиві вуса свої і докорити собі прикрим словом, то не докорить уже ніхто мені! [11, с. 91];

рос. В тот же час отправились несколько человек на противоположный берег Днепра, в войсковую скарбницу, где в неприступных тайниках, под водою и в камышах, скрывалась войсковая казна и часть добытых у неприятеля оружий [10, с. 218]. – укр. Зразу ж рушило кілька чоловік на той берег Дніпра, до військової скарбниці, де в неприступних схованках, під водою та в комишах, зберігалась військова казна і частина здобутої у ворога зброї [11, с. 52];

Зауважу, що часто у тому самому реченні може траплятися кілька ускладнювальних елементів, наприклад:

рос.: Знать, видно, много напомнил им старый Тарас, знакомого и лучшего, что бывает на сердце у человека, умудренного горем, трудом, уделем и всяким невзгодьем жизни, или хотя и не познавшего их, но много почуявшего молодою жемчужною душою, на вечную радость старцам-родителям, родивших их [10, с. 259]. – укр. Видно, мабуть, багато нагадав їм старий Тарас знайомого й кращого, що буває на серці в людини, яка навчена горем, працею, молодечтвом і всякими незгодами життя, або, хоч і не зазнала їх, але багато відчула молодою, перлистою душею, на вічну радість старим батькам, що породили її [11, с. 98];

рос. Проезжая предместья, Тарас Бульба увидел, что жидок его, Янкель, уже разбил какую-то ятку с навеса и продавал кремни, завертки, порох и всякие войсковые снадобья, нужные на дорогу, даже калачи и хлебы [10, с. 233]. – укр. Проїжджаючи через передмістя, Тарас Бульба побачив, що жидок його, Янкель, уже поставив якусь ятку з дашком і продавав кремені, протички, порох та всяке військово необхідне, потрібне на дорогу, навіть калачі й хліб [11, с. 58.];

В оригіналі та у тексті перекладу спостерігаємо такі ускладнювальні елементи, як-от:

- відокремлена поширена обставина;
- уточнювальний підмет;
- однорідні додатки;
- відокремлений додаток;
- відокремлене поширене узгоджене означення;

рос. Войско, отступив, облегло весь город и от нечего делать занялось опустошением окрестностей, выжигая окружные деревни, скирды неубранного хлеба и напуская табуны коней на нивы, еще не тронутые серпом, где, как нарочно, колебались тучные колосья, плод необыкновенного урожая, наградившего в ту пору щедро всех земледельцев [10, с. 226]. – укр.: Військо, відступивши, облягло все місто і зіччів'я заходилося спустошувати околиці, випалюючи навколишні села, скирти немолоченого хліба та напускаючи табуни коней на ниви, ще не зачеплені серпом, де, як навмисно, хвилювалось повне колосся, плід надзвичайного врожаю, який щедро винагородив у ту пору всіх хліборобів [11, с. 61].

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що під час перекладу складнопідрядні речення здебільшого не зазнають суттєвих змін у своїй структурі, крім тих випадків, де двокомпонентні речення з дісприкетниковим зворотом в оригіналі перекладаються як трикомпонентні складнопідрядні речення.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в більш ґрунтовному аналізі перекладу з російської мови українською складносув'язних та складнопідрядних речень та визначення збереження їхньої функційної та прагматичної функції у текстах перекладу.

Література:

1. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис. Київ : Либідь, 1993. 368с.
2. Гуйванюк Н.В. Складні ускладненні речення: теоретично-практичний блок. Чернівці : Рута. 2003. 145 с.

3. Загнітко А.П. Сучасна літературна мова. Синтаксис простого ускладненого і складного речення. Донецьк : Вид-во ДОНДУ. 1994. 204 с.
4. Каранська М.У. Синтаксис сучасної української літературної мови. Київ : Либідь, 1995. 312 с.
5. Квашук А.Т. Синтаксис складного речення. Київ : Рад. школа. 1986. 109 с.
6. Коптілов В.В. Актуальні питання українського художнього перекладу. Київ : КДУ. 1971. 132 с.
7. Коптілов В.В. Першотвір і переклад. Київ : Дніпро, 1972. 215 с.
8. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. Київ : Вища школа, 1982. 168 с.
9. Китарова Н.К. Теорія перекладу. Навч. посібник. Дніпродзержинськ. 2008. 224 с.

Джерела:

10. Гоголь Н.В. Избранное. Москва : Просвещение. 1986. 397с.
11. Тарас Бульба: Повість / Пер. А. Хуторяна. Київ : Дніпро. 1984. 93 с.

Shepel Yu. Regarding the translation to the Ukrainian language from the Russian complex additional proposals (using the example of A. Khutorian's translation of the novel "Taras Bulba" by N. V. Gogol)

Summary. Translations from Russian into Ukrainian are very relevant today, because the priority is the issue of transmitting in Ukrainian not only the content, ideas, mega-images of the original, but also the transmission of the optimal reproduction of various language means. The complex syntactic constructions in the novel "Taras Bulba" by N. Gogol, translated by A. Khutorian, were not adequately reflected in linguistic literature. Therefore, this topic requires detailed consideration at the level of comparative analysis of complex syntactic tools. The purpose of the article is to study and linguistic analysis of complex syntactic structures. The task posed by the author is to identify the structural types of sentences in the N. Gogol's story and translated by A. Khutorian; to analyze the syntactic structure of the sentence; to describe the function of complex sentences in the original and translation. The object of the description is Gogol's novel "Taras Bulba" and its translation by A. Khutorian. The subject of consideration was complex syntactic constructions. The scientific novelty of the article lies in the fact that it consistently explores complex sentences of various structural types of both the source and the translation text. The article describes the various structural types of complex sentences that we have in the source and translated texts. The syntaxes are analyzed as a means of reconstructing the full characteristics of an object or phenomenon, reflecting the details, giving it special meaning, etc. It is shown that Gogol uses all possible syntactic structures, including complicated complex sentences: complex sentences with an all-union similar type and allied compositional connection, complex sentences with a unionless (of the same type and heterogeneous type) and with an allied subordinate connection; complex sentences with a composing and subordinate connection; complex sentences with allied and non-union mixed type communications. A notable group in the story is made up of proposals with unionless and subordinate ties, which include homogeneity and separation components. Various forms of complication of complex non-elementary syntactic constructions represent the depth, sensuality, thinking of the writer, reveal the features of his idiosyncrasy. Adequate translation emphasizes the creative writing style of both the author and the translator himself.

Key words: complex syntactic constructions, sentences, syntax, linguistics, participle, participle, translation, original, syntactic units, non-elementary sentences, comparative analysis.